

Turkkiosken

En filmhandledning från Svenska Filminstitutet

Bild: FilmCentrum

Rek för åk 7 - gymnasiet

Turkkiosken är en kortfilm om hur det aningslösa användandet av ett litet ord skapar obehagliga känslor på en modern arbetsplats. Den sätter fokus på språkets inneboende laddning, belyser frågan om vem som har tolkningsföreträde och hur strukturell rasism lätt smyger sig in i det vardagliga.

Filmerna och läroplanen

Enligt läroplanen ska skolan främja förståelse och förmåga till inlevelse. Vidare ska ingen i skolan utsättas för diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet eller religion. Främlingsfientlighet och intolerans ska bemötas med kunskap och öppna diskussioner. *Turkkiosken*, som tar upp normer och strukturer kan fungera utmärkt för att öva sig i argumentation kring individens lika värde, skyldigheter och rättigheter.

Film är ett spännande mångfacetterat pedagogiskt verktyg. Våra filmhandledningar är gjorda för att lotsa lärare och elever genom filmmediets särskilda möjligheter i undervisningen. Just denna kortfilmshandledning är anpassad för att elever, främst i högstadiet och gymnasiet, också själva ska kunna starta diskussioner kring filmens tematik.

Följande handledning innehåller diskussionsfrågor tänkta att delas ut direkt till eleverna.

Handling

Vid ett möte på ett ”kreativt” kontor hör Asal arbetskollegan Cecilia säga att hon var besviken över att ’turkkiosken’ var stängd när hon behövde handla cigg. Asal opponerar sig mot ordvalet, medan Cecilia försöker ta sig ur situationen och menar att det bara är något man säger utan särskild baktanke.

Senare vid kaffemaskinen gör andra kollegor sitt bästa för att verka oberörda men stämningen är spänd. Matilda försöker muntra upp Asal genom att stötta henne, men snärjer samtidigt in sig i jämförelser med andra begrepp som kan vara olämpliga att slänga ur sig.

Asal, som är relativt nyanställd, blir inkallad till chefen som visserligen är mycket nöjd med hennes arbetsinsatser men samtidigt oroad över att hon sprider dålig stämning på kontoret. Asal blir ställd men håller god min. I korridoren utanför går hon ifatt Cecilia och ber om ursäkt om hon kränkt henne. Cecilia kramar om Asal och förlåter henne.

Bild: FilmCentrum

Diskussionsfrågor

Gruppdynamik och när normer ifrågasätts

Filmen beskriver hur vardaglig rasism, det som brukar kallas strukturell rasism, dyker upp där vi minst anar det. På skolor, på idrottsplatsen, på bussen, eller som här på kontoret.

- Vad är strukturell rasism? Vad lägger ni själva för betydelse i begreppet?
- Vad händer när Asal reagerar på begreppet turkkiosk?
- Hur försvarar sig Cecilia?
- Vad händer i gruppen på kontoret? Hur betar sig de andra vid kaffemaskinen?
- Hur vänds incidenten till en konflikt som Asal hålls ansvarig för?
- Hur försöker Asal finna sin roll på kontoret?
- Hur kommer det sig att det blir Cecilia som känner sig kränkt?
- Vad säger filmen om hur vi reagerar i sådana här situationer? Vilka scener skapar obehag?

Mötet mellan chefen och Asal handlar mycket om makt och att ta plats, och både kamerans vinkel, personernas placering och scenografin blir en del av hur det som händer berättas.

- Kommunikation är inte bara ord utan också kroppsspråk. Hur placerar sig chefen i rummet och hur rör han sig. Vad gör han under samtalet? Vad vill han signalera?
- Efter en stund kommer en lokalvårdare in och byter påse i papperskorgen. Vad händer när hon kommer in? Vilken roll tror ni att hon har i filmen?

Vem får säga vad?

”Mehmet säger turkkiosk hela tiden, och han är ju turk”, säger en medarbetare. Vem som får säga vad, är en fråga som vi alla ställs inför.

- Hur tänker ni? Vems normer råder på just det här kontoret? Vilka normer råder i samhället?
- Legitimerar det faktum att man själv är invandrare eller har invandrabakgrund att man använder begrepp som skämtar om eller nedvärderar just den gruppen?
- Vem äger språket? Hur kan språket ge makt?
- Matilda ger sig in i ett resonemang kring vilka skämtsamma uttryck man kan använda ur ett under- respektive överläge. Finns det ett sådant sätt att tänka upplever ni? Kan ni komma på exempel?

Ordens laddning och språkets makt

Språket är levande materia. Ord och begrepp uppstår, nyskapas, återuppstår eller försvinner. Ord blir också laddade med innebörd och speglar vårt samhälle och vår tid. Vissa ord har varit omdebatterade länge, som N-ordet. Och där vissa tycker sig ha rätt att använda det numera symbolladdade ordet N-boll istället för chokladboll. Liksom texter av Astrid Lindgrens om *Pippi Långstrump* livligt diskuterats då Pippis pappa i de gamla böckerna och filmerna kallas N-kung.

- Cecilia säger att turkkiosk inte betyder något särskilt, något man säger bara. Hur resonerar hon? Hur resonerar ni?

- Hur tänker ni kring sådana ord som syftar på etnicitet? Hur uppkommer dem? När blir de kränkande? Vad händer när gamla uttryck får fäste och reproduceras generation till generation?

- Varför tror ni att människor vill hålla fast vid sitt sätt att uttrycka sig trots att det sårar andra? Är rätten att uttrycka sig en viktig princip eller beroende av omständigheter?

Språket ska ju vara levande och förenkla kommunikation. Influenser från olika språk och sociala grupper skapar oupphörligt nya ord och språk.

- Hur skapar man ett inkluderande språk? På vilket sätt skapar ord och jargong gemenskap?

En del ord som ursprungligen betraktats som skällsord eller nedsättande ord har ”tagits tillbaka” av de grupper som de använts mot. Bög, flata och blatte börjar användas med stolthet.

- Hur tänker ni kring det? Diskutera om ni tycker att det är en bra eller dålig metod.

Egna erfarenheter

- Har ni själva hamnat i en situation som påminner om den i filmen?
- Vågar man säga ifrån när man hör ord eller begrepp som är fördomsfulla eller rasistiska? Varför/varför inte?
- Vilka vanliga fördomar eller förutfattade meningar om andra märker ni av i er vardag? Hur tänker ni att fördomar uppstår?
- Använder ni själva ord eller begrepp som vid närmare eftertanke kanske kan uppfattas som rasistiska eller kränkande? Hur mycket är man medveten om hur det man säger tas emot?
- Hur skapar man ett bra samtalsklimat på sin arbetsplats, i skolan eller bland kompisar? Hur viktigt är sättet vi uttrycker oss på, vilka ord vi använder?
- En grupps sammanhållning bygger på en viss gemenskap. Hur skapar man förutsättningar för det?

Tips på fördjupning

Läsa:

Rinkebysvenska av Bahar Pars, 2015:

<https://vimeo.com/182209148>

UR Skola Få syn på normerna

<https://urskola.se/Produkter/199913-Fa-syn-pa-normerna-Svenskhet>

UR Skola PK-mannen, avsnitt 3 Hur ser en svensk ut?

<https://urskola.se/Produkter/201506-PK-mannen-syntolkat-Hur-ser-en-svensk-ut>

Produktionsuppgifter

Sverige 2017

Manus & regi: Bahar Pars

Producent: Siri Hjorton Wagner

Foto: Shazi Özdemir

Klippning: Utkan Büyükkada

Medverkande:

Asal – Marall Nasiri

Cecilia – Fanni Metelius

Matilda – Sanna Sundqvist

Albin – Erik Stern

Peter – Jonas Malmsjö

Chefen – Jens Ohlin

Tekniska uppgifter

Längd: 7 min

Censur: Ej bedömd

Redaktion

Text: Louise Lagerström

Redaktör: Anna Håkansson

Svenska Filminstitutet, februari 2018

Kontakt

fil miskolan@filminstitutet.se

<http://www.filminstitutet.se/sv/fa-kunskap-om-film/film-i-skolan/>

Observera

Filminstitutet kan inte garantera att filmen finns i distribution sedan den har slutat visas på ordinarie biografrepertoar. Via filminstitutet.se/boka-skolbio kan du lära dig mer om hur du hittar och bokar film för visningar i lärande sammanhang.